

HetPaleis
zaterdag 29 september 2018

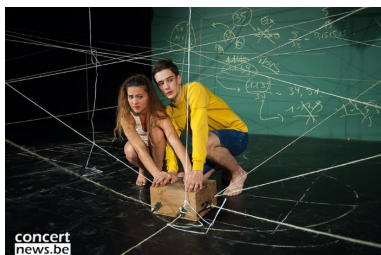

foto © FKPH

Recensie:

4 jaar geleden creëerde Carly Wijs 'Wij/Zij'. Op 1 september was het toen exact tien jaar geleden dat Tjetsjeense rebellen School Nummer Eén in Beslan binnenvielen en meer dan 1100 mensen gijzelden, 770 leerlingen plus leerkrachten en familieleden. Zwaar bewapend waren de gijzelnemers die iedereen in de gymzaal onderbrachten terwijl ze bommen bevestigden die aan elkaar gekoppeld werden met draden. Roman Van Houtven en Gytha C. Parmentier brengen het relaas van deze dag vanuit het standpunt van een acht- à negenjarige die er zelf bij was tijdens die drie dagen en 2 nachten. Een kind dat snel schakelt tussen gedachten en emoties. Wij/Zij surft dan ook tussen heerlijke kinderlijke speelsheid (Gytha zien we op handen en voeten kruipen, springen over de koorden, bijna acrobatisch haar rok uitdoen terwijl ze de handen in de lucht probeert te houden, geplaagd worden door Roman die altijd vooraan wil staan of als eerste het woord wil hebben, als een kleuter haar voeten laat opheffen zodat Roman de kleuterklassen van de school op de grond kan tekenen met krijt terwijl zij niet veel later over hem tuimelt om haar stuk van de tekening, het grondplan te maken). Kortom: ze willen elkaar overtreffen wat een van de kenmerken is van het gedrag van kinderen. Wij/Zij, waarbij Wijs inspiratie haalde bij de BBC documentaire 'The children of Beslan', doet nadenken over hoe mensen polariseren door simplistisch 'de slechten' tegenover 'de goeien' uit te spelen, hoe media beelden manipuleren (en dramatiseren) en hoe kinderen op hun eigen manier omgaan met zo'n crisis ('We mochten wel pipi doen en kaka. Maar we mochten niet naar het toilet. We mochten niet drinken. We mochten niet â€').

Dat Gytha C. Parmentier over een ontzettende naturel, guitigheid en ja ook kinderlijke speelsheid beschikt, zagen we vorig jaar al in 'Show'. Tijdens 'Wij/Zij' bevestigt ze dat nog maar eens. Ze heeft een theateropleiding achter de kiezen. In deze voorstelling danst ze ook, of springt ze over de gespannen koorden, wat op zich erg veel concentratie vergt want dat spannen van die koorden moet correct gebeuren en perfect getimed met tekst en beweging terwijl het geheel nog eens als een fluitje van een cent moet lijken ook, alsof het allemaal ter plekke verzonnen wordt. Dat ze graag danst â€ ook al heeft ze geen dansopleiding gevolgd, wat Van Houtven wel heeft gedaan - zie je al van bij de start. Die goesting, dat spelplezier, straalt telkens opnieuw van haar af. Héérlijk is het om haar telkens weer aan het werk te zien.

In Wij/Zij reconstrueert het duo die eerste september door aan de ene kant cijfermateriaal op het publiek af te vuren, weetjes over de regio, over de school, zoals waar de in- en uitgangen waren, de verborgen kelder, enz. , en herleiden ze mensen ook tot statistieken (zo daalt het aantal gijzelaars en gijzelnemers een aantal keer tijdens de voorstelling). Met dat cijfermateriaal gaan ze enthousiast aan de slag. Zoals in een berekening hoeveel gegijzelden er waren per gijzelnemer. Wij/Zij blijft dat pad tussen ernst en kinderlijke speelsheid de ganse voorstelling bewaren. Bitterzoet smaakt dan ook Romans tekst wanneer die stelt dat zijn personage 38 uur en 12 minuten niet naar het toilet is gegaan en daarmee zijn record met 191,6% scherper stelde. Ook verwoordt het duo erg heldhaftig, met exacte uur-beschrijving, wanneer en hoe de lokale bevolking op de hoogte werd gebracht en welke actie ze ondernamen om zo snel mogelijk ter plaatse te geraken.

Roman en Gytha zingen ook in de voorstelling zoals 'In de velden' waarvan Helmut

Lotti volgens Gytha 'een hele mooie versie gemaakt heeft.' Dat zegt ze met enig gevoel voor ironie wanneer we diens 'Polyushka Polye' te horen krijgen. Verder integreert de voorstelling ook 'Prekrasnoe daleko' van Eugene Krylatov.

Twee vrouwelijke gijzelnemers werden gedood omdat ze de kinderen drinken wilden geven, en verder was er het om de twee uur terugkerend tafereel dat een gijzelnemer zijn voet van de bom moest nemen, waardoor vier handen tegelijkertijd dezelfde druk moesten zetten zodat vervolgens een andere gijzelnemer twee uur zijn voet erop kon plaatsen. Ging die voet eraf of was de druk even niet meer dezelfde, ging de bom af.

Op het einde van Wij/Zij laat het duo verschillende versies horen van hoe de gijzeling had kunnen eindigen en hoe het werkelijk was. Het gaat van een held die Mission Impossible-gewijs de zaak oplost en iedereen redt, over de bom die ontploft waardoor het plafond van de gymzaal naar beneden komt en slachtoffers maakt, over een scène waarbij de gijzelnemers plots tot inkeer zouden gekomen zijn op de tonen van 'Oh happy day' uit Sister Act wat hen een 'bravo en een dikke duim' van iedereen had kunnen opleveren. Uiteindelijk draaide de interventie uit op een zware balans: minstens 334 doden waaronder 186 kinderen.

Erg aandoenlijk is de beschrijving van de zengende hitte 'Het is echt heel warm' in de turnzaal waarbij Gytha's personage meermaals flauwvalt terwijl ze eerder nog een eerdere eerste september wat lacherig, eigen aan kinderen, beschreef waar Marsha dat meemaakte toen ze van de hitte en uitdroging plots op de grond viel. 35 graden was het toen. Daarop besloot de directie dat de kinderen op 1 september 2004 een flesje water aan de schoolpoort kregen en de school een uurtje vroeger startte op het moment dat het nog maar 22 graden buiten was. De hitte en het gebrek aan eten en drinken doen Gytha's personage niet alleen flauwvallen maar ook hallucineren over vliegende worstjes, waarbij ze niet veel later ook even associeert met 'borstjes' waarbij ze dat woord licht gibberend en plots uitslaakt en de hare eens vastpakt.

Haar personage zal de aanslag niet overleven maar ze haalt wel de internationale pers wanneer haar lijk, met op de linkerkant van haar hoofd bloed, op een draagberrie naar buiten wordt gebracht. 'De andere kant is mooier' jammert ze. Die beelden worden gemanipuleerd alsof er een vrouw staat die weent om haar overleden dochter, een deel van de achtergrond wordt ook weggephotoshopt om de zaak dramatischer te maken. Die gemanipuleerde beelden worden wereldwijd dan nog eens op hun beurt overgoten door en lokale emotionele/dramasaus door het tv nieuws. In China worden de beelden begeleid door 'Dream of the Red Chamber' van Hu Hong, in Parijs kiezen ze voor Chopins 'Nocturne 20 in C minor sharp' en in de VS mag het allemaal wat langer duren en zenden ze de beelden in slow motion uit waardoor het fragment dubbel zo lang duurt op de tonen van Samuel Barbers 'Adagio for strings'. Een lokale voetbalster geeft 15.000 roebel aan elk kind, 20.000 roebel aan ouders die hun kind verloren. Voor dat bedrag heb je daar 14 gsm's, 4 Ipods, 1,5 Playstation, 3 Wii's of 8 skateboards.

Wij/Zij behandelt een aanslag dus rationeel en emotioneel en switcht constant tussen die twee waarbij ook maatschappijkritiek geuit wordt. Erg knap hoor hoe snel Gytha en Roman van de ene emotie naar de andere schakelen om niet veel later opnieuw erg zakelijk de aanslag te benaderen en daarna weer de draad oppikken met de emotionele laag. Dat Wij/Zij internationaal geprezen wordt, is niet meer dan terecht. Twee jaar geleden won het 3 prijzen op het Edinburgh Fringe Festival in het VK waaronder die van beste actrice. Amerika, Australië, Nieuw-Zeeland en Canada ontdekten de voorstelling begin dit jaar en volgend voorjaar zijn Duitsland, Frankrijk en Amerika opnieuw aan de beurt. Nu nog een award voor beste op kinderen lijkende acteurs, uitstekend kostuumontwerp, beste regisseur en waarom niet ineens ook een innovatie-award, en we zijn er.

< Bert Hertogs >

Dit artikel en zijn foto zijn auteursrechtelijk beschermd - kopij enkel bestemd voor persoonlijk gebruik
Herdistributie in eender welke vorm zonder voorafgaand schriftelijk akkoord van de auteur is verboden

This article and its picture is copyrighted - copy for personal use only

No (re)distribution in any way allowed without written permission of the author

Credits:

Tekst en regie Carly Wijs
Spel Gytha Parmentier, Roman Van Houtven
Gecreëerd met Thomas Vantuycom
Dramaturgie Mieke Versyp
Decor Stef Stessel
Licht Thomas Clause
Geluid Peter Brughmans
Productie BRONKS
Partners Richard Jordan Productions i.s.m. Theatre Royal Plymouth, Big in Belgium & Summerhall